
MONOGRAFIE PRAWNICZE

WARUNKOWE ZWOLNIENIE
Z RESZTY KARY
POZBAWIENIA WOLNOŚCI

JERZY LACHOWSKI

Wydawnictwo C. H. Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

JERZY LACHOWSKI • WARUNKOWE ZWOLNIENIE Z RESZTY KARY
POZBAWIENIA WOLNOŚCI

Polecamy nasze publikacje z serii Monografie Prawnicze:

Tomasz Smus

**SPEŁNIANIE ŚWIADCZEŃ PIENIĘŻNYCH ZA POMOCĄ
PIENIĄDZA ELEKTRONICZNEGO**

Michał Kuliński

**REGULACJE KOMUNIKACJI ELEKTRONICZNEJ W ROZWOJU
SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO UNII EUROPEJSKIEJ**

Przemysław Drapała

**PROWADZENIE CUDZYCH SPRAW BEZ ZLECENIA.
KONSTRUKCJA PRAWNA**

Wojciech Sawczyn

**ŚRODKI DYSCYPLINOWANIA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ
W PRAWIE O POSTĘPOWANIU PRZED SĄDAMI
ADMINISTRACYJNYMI**

Małgorzata Fryszak

**NADZÓR BANKOWY W PRAKTYCE. FUNKCJONOWANIE
NADZORU Z PERSPEKTYWY SPORÓW SĄDOWYCH**

Marek Świątkowski

**NARUSZENIE PRZEZ PAŃTWO UMOWY Z INWESTOREM
ZAGRANICZNYM W ŚWIEŹLE TRAKTATÓW
INWESTYCYJNYCH**

Klaudia Klecha

**WOLNOŚĆ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ
W KONSTYTUCJI RP**

Legalis

System Informacji Prawnej

www.sklep.beck.pl

[Kup książkę](#)

WARUNKOWE ZWOLNIENIE Z RESZTY KARY POZBAWIENIA WOLNOŚCI

JERZY LACHOWSKI

WYDAWNICTWO C. H. BECK
WARSZAWA 2010

Redakcja:
Urszula Danilczuk

© **Wydawnictwo C. H. Beck 2010**

Wydawnictwo C. H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H. Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-1466-2

[Kup książkę](#)

Spis treści

Wprowadzenie	IX
Wykaz skrótów	XIII
Bibliografia	XVII
Rozdział 1. Geneza i rozwój instytucji warunkowego zwolnienia w prawie karnym	1
1.1. Geneza instytucji warunkowego zwolnienia	1
1.2. Przemiany instytucji warunkowego zwolnienia w systemie anglo-amerykańskim	25
1.2.1. Przemiany w zakresie instytucji warunkowego zwolnienia w Anglii	25
1.2.2. Przemiany w zakresie instytucji warunkowego zwolnienia w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej	41
1.3. Systemy wcześniejszego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności w prawie porównawczym	51
1.3.1. System mieszany warunkowego zwolnienia (obligatoryjno-fakultatywny)	51
1.3.1.1. Niemcy	51
1.3.1.2. Austria	57
1.3.2. System dyskrejonalny	60
1.3.2.1. Szwajcaria	60
1.3.2.2. Grecja	61
1.3.2.3. Włochy	62
1.3.2.4. Rosja	63
1.3.2.5. Dania	64
1.3.2.6. Francja	66
1.3.3. System obligatoryjnego zwolnienia	68
1.3.3.1. Zwolnienie obligatoryjne bezwarunkowe	68
1.3.3.2. Zwolnienie obligatoryjne warunkowe	71
1.3.3.2.1. Szwecja	71
1.3.3.2.2. Finlandia	74
1.4. Ocena systemów warunkowego zwolnienia	75

Rozdział 2. Rozwój instytucji warunkowego zwolnienia w polskim prawie karnym	81
2.1. Warunkowe zwolnienie do chwili wejścia w życie rozporządzenia Prezydenta RP z 1927 r.	81
2.2. Warunkowe zwolnienie w Kodeksie karnym i Kodeksie karnym wojskowym z 1932 r.	90
2.3. Rozwój warunkowego zwolnienia w polskim ustawodawstwie powojennym	93
2.3.1. Ustawodawstwo poprzedzające kodyfikację z 1969 r. .	93
2.3.2. Warunkowe zwolnienie w Kodeksie karnym i Kodeksie karnym wykonawczym z 1969 r.	106
2.3.3. Warunkowe zwolnienie w kodyfikacji karnej z 1997 r. – uwagi ogólne	118
Rozdział 3. Istota i funkcje warunkowego zwolnienia	121
3.1. Instytucja warunkowego zwolnienia a formy probacji	121
3.2. Charakter prawny oraz miejsce warunkowego zwolnienia w polskim systemie prawnokarnym	133
3.3. Funkcje warunkowego zwolnienia	139
3.4. Warunkowe zwolnienie a inne instytucje prawa karnego, polegające na zwolnieniu skazanego z obowiązku wykonania reszty kary pozbawienia wolności	157
3.4.1. Warunkowe zwolnienie a amnestia	157
3.4.2. Warunkowe zwolnienie a ulaskawienie	163
3.4.3. Warunkowe zwolnienie a odbywanie kary pozbawienia w systemie dozoru elektronicznego	167
3.4.4. Warunkowe zwolnienie z reszty kary pozbawienia wolności a warunkowe zwolnienie z zamkniętego zakładu leczenia odwykowego (art. 97 KK)	172
Rozdział 4. Przesłanki warunkowego zwolnienia	175
4.1. Pojęcie i rodzaje przesłanek warunkowego zwolnienia	175
4.2. Przesłanki formalne warunkowego zwolnienia	209
4.2.1. Skazanie na karę pozbawienia wolności	209
4.2.2. Odbycie wymaganej części kary pozbawienia wolności	217
4.2.2.1. Pojęcie odbycia części kary pozbawienia wolności	217
4.2.2.2. Ogólna regulacja ustawowa w zakresie formalnych minimów kary pozbawienia wolności ...	219
4.2.2.3. Szczególne przesłanki formalne	220

4.2.2.3.1. Minima formalne stosowane wobec recydywistów	220
4.2.2.3.2. Minima formalne stosowane wobec skazanych na kary 25 lat i dożywotniego pozbawienia wolności	224
4.2.3. Stosowanie minimów do sumy kar pozbawienia wolności	228
4.2.4. Problem możliwości obostrzenia przesłanek formalnych warunkowego zwolnienia	239
4.3. Przesłanka materialna warunkowego zwolnienia	248
4.4. Szczególne przesłanki warunkowego zwolnienia z reszty kary pozbawienia wolności	268
4.4.1. Warunkowe zwolnienie skazanego korzystającego z przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności (art. 155 KKW)	268
4.4.2. Przesłanki warunkowego zwolnienia w prawie karnym skarbowym	274
4.4.3. Przesłanki warunkowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności w stosunku do skazanych za przestępstwo popełnione w warunkach pożyteczności ograniczonej w stopniu znacznym oraz uzależnionych od alkoholu lub środków odurzających (art. 95 i 98 KK)	278
Rozdział 5. Obowiązki próby i dozór nad warunkowo zwolnionym	289
5.1. Obowiązki skazanego w okresie próby oraz możliwość ich modyfikacji	289
5.1.1. Pojęcie okresu próby	289
5.1.2. Charakterystyka poszczególnych obowiązków skazanego w okresie próby	295
5.1.3. Modyfikacje w zakresie okresu próby oraz obowiązków nałożonych na skazanego w okresie próby	309
5.2. Dozór nad warunkowo zwolnionym i jego zadania	312
Rozdział 6. Skutki przebiegu okresu próby	323
6.1. Prawne skutki nieodwołania warunkowego zwolnienia	323
6.2. Odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia i jego prawne konsekwencje	328
6.2.1. Przesłanki obligatoryjnego odwołania	328
6.2.2. Przesłanki fakultatywnego odwołania	332

6.3. Skutki odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia	340
Rozdział 7. Najważniejsze zagadnienia procesowe dotyczące instytucji warunkowego zwolnienia	345
7.1. Właściwość sądu w sprawach dotyczących warunkowego zwolnienia	345
7.1.1. Właściwość sądu w zakresie orzekania w przedmiocie warunkowego zwolnienia	345
7.1.2. Właściwość sądu w zakresie wykonywania postanowienia o warunkowym zwolnieniu i orzekania w przedmiocie jego odwołania	350
7.2. Inicjowanie postępowania w przedmiocie warunkowego zwolnienia	355
7.3. Krytyczne uwagi na temat realizacji najważniejszych zasad postępowania w przedmiocie warunkowego zwolnienia	359
7.4. Problem zasady niepogarszania sytuacji skazanego w przypadku przejścia wyroku skazującego lub postanowienia o warunkowym zwolnieniu do wykonania w RP a przesłanki warunkowego zwolnienia	364
7.4.1. Zasada niepogarszania sytuacji skazanego w zakresie warunkowego zwolnienia w przypadku przejścia do wykonania wyroku	364
7.4.2. Przejście do wykonania orzeczenia o warunkowym zwolnieniu a zasada niepogarszania sytuacji skazanego	369
Zakończenie	371
Indeks rzeczowy	377

Wprowadzenie

Współcześnie instytucja warunkowego zwolnienia wymaga bliższej analizy z kilku zasadniczych powodów.

Po pierwsze, wiąże się ona ściśle z karą pozbawienia wolności, a ta od wielu lat jest przedmiotem krytyki i ataków ze strony nauki prawa karnego, penitencjarystyki oraz kryminologii. Stwierdzony naukowo w latach 70-tych ubiegłego stulecia mizerny efekt resocjalizacyjny wykonania kary pozbawienia wolności zmienił poważnie podejście do jej funkcji i celów. Przeszto ją traktować jako środek do osiągnięcia celu w postaci totalnej odnowy moralnej skazanego, jak się bowiem okazało, ta jest niemożliwa w warunkach izolacji więziennej. Poza tym dostrzeżono, że kara ta niesie za sobą szereg poważnych kosztów. Po odbyciu jej zakłady karne opuszczają osoby nieprzystosowane społecznie, przymusowa resocjalizacja nie przynosiła spodziewanych efektów dodatnich, a raczej prowadziła do skutków negatywnych, zwłaszcza w postaci powrotu na drogę przestępstwa. Do tego dochodziły jeszcze koszty ekonomiczne związane z jej wykonaniem. Pod wpływem krytyki kary pozbawienia wolności zaczęto postulować ograniczenie jej zastosowania do niezbędnego minimum (zasada *ultima ratio*), co wiązało się z wprowadzeniem do porządków prawnych zasady, iż kara pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania mogła być orzeczona tylko wówczas, gdy żadna inna kara nie była celowa. Z kolei tam, gdzie dochodziło do wymierzenia kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, w toku jej wykonywania położono nacisk na dobrowolną, a nie przymusową resocjalizację, głównym zadaniem kary pozbawienia wolności stała się readaptacja społeczna skazanego oraz minimalizowanie negatywnych skutków związanych z jej wykonaniem. Nastąpił zwrot ku sprawiedliwemu karaniu, a ze sprawcy uczyniono podmiot, a nie przedmiot postępowania wykonawczego. Nacisk zaczęto kłaść na funkcję gwarancyjną prawa, a także na przestrzeganie zasady równości i pewności prawa. Tylko wtedy prawo może spełnić swą rolę wychowawczą. Również w polskim prawie karnym daje się zaobserwować taką tendencję. Widoczna jest ona na etapie stosowania prawa – przepis art. 58 § 1 KK statuuje zasadę *ultima ratio* kary pozbawienia wolności. Dostrzec ją można również w prawie karnym wykonawczym, w którym skazany podejmuje decyzję co do tego, czy będzie uczestniczył w systemie programowanego oddziaływania (art. 95 § 1 KKW). Zainteresowanie instytucją warunkowego zwolnienia jest w tej sytuacji konieczne. Zmiana podejścia do kary pozbawienia wolności, którą niedgdyś na-

zywano nawet „królową kar”, musi również prowadzić do zmiany spojrzenia na konstrukcję prawną warunkowego zwolnienia. Wynika to przede wszystkim ze ścisłego związku obu instytucji. Warunkowe zwolnienie stosowane jest bowiem dopiero po wykonaniu części kary pozbawienia wolności. Poza tym dostrzegalna jest również zbieżność niektórych celów obu instytucji, zwłaszcza w postaci prewencji indywidualnej.

Po drugie, wskutek nasilającej się krytyki kary pozbawienia wolności, a także przełudnienia w zakładach karnych, z którym boryka się większość krajów europejskich, w ustawodawstwie Rady Europy zaczęto formułować nowe standardy postępowania ze skazanymi na karę pozbawienia wolności, a także standardy regulacji krajowej w zakresie warunkowego zwolnienia. Chodzi tu o dwie podstawowe rekomendacje Komitetu Ministrów Rady Europy – pierwsza R(2006)2 – Europejskie Reguły Więzienne z 11.1.2006 r., która jednoznacznie stwierdza, że kara pozbawienia wolności szkodzi, w czasie jej wykonywania warunki, w jakich skazany ją odbywa, powinny jak najmniej różnić się od życia na wolności. W czasie wykonywania kary pozbawienia należy skoncentrować się na readaptacji społecznej. Takie podejście do kary pozbawienia wolności, będące efektem krytyki resocjalizacyjnej funkcji tej kary, jest w pełni spójne z inną rekomendacją Komitetu Ministrów Rady Europy z 24.9.2003 r. R(2003)22 dotyczącą warunkowego zwolnienia, z której wynika, że instytucja ta jest jednym z podstawowych instrumentów readaptacji skazanych, pozbawionych wolności. Zachodzi zatem potrzeba spojrzenia na krajową regulację prawną w zakresie warunkowego zwolnienia również z punktu widzenia standardów Rady Europy.

Po trzecie, niezwykle pożyteczny z naukowego punktu widzenia jest wgląd w instytucję warunkowego zwolnienia w RP z perspektywy prawnoporównawczej. Ułatwia to bowiem krytyczną analizę rozwiązań krajowych, pozwala także ocenić stopień surowości regulacji krajowej w tym zakresie na tle regulacji w innych państwach.

Po czwarte, zainteresowanie instytucją warunkowego zwolnienia uzasadnione jest również tym, że polska regulacja prawna w tym zakresie obciążona jest usterkami, które nie sprzyjają praktyce, powodują bowiem trudności w jej stosowaniu, orzecznictwo w tym zakresie nie jest jednolite, co poważnie narusza funkcję gwarancyjną prawa, a także zasadę równości. Poza tym osłabia szereg funkcji, które warunkowe zwolnienie pełni w polityce kryminalnej i penitencjarnej.

Autor niniejszego opracowania postawił sobie za cel ocenę regulacji polskiej w zakresie warunkowego zwolnienia w szerszej perspektywie prawnoporównawczej, przy uwzględnieniu poważnej zmiany podejścia do celów i funkcji kary pozbawienia wolności, a także w kontekście rekomendacji Rady Europy określających standardy traktowania więźniów oraz wymogi regulacji krajowych w zakresie instytucji warunkowego zwolnienia. Efektem tej analizy będą

postulaty *de lege ferenda*, uwzględniające współczesne postrzeganie kary pozbawienia wolności, najważniejsze regulacje Komitetu Ministrów Rady Europy oraz usuwające usterki dotychczasowej regulacji, a także ocena najważniejszych proponowanych obecnie zmian, zwłaszcza w KK, KKW i KKS dotyczących rzeczonyj instytucji.

Aby osiągnąć ten cel, rozważania zawarte w rozprawie zostały podzielone na siedem rozdziałów. W pierwszym omówiona została geneza warunkowego zwolnienia oraz jego dalszy rozwój w prawie angielskim i amerykańskim. Szczególna koncentracja na rozwoju regulacji prawnej w zakresie warunkowego zwolnienia w Wielkiej Brytanii oraz Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej daje się uzasadnić tym, że kraje te są kolebką tej instytucji, mają w tym zakresie również największe doświadczenia. Konieczna jest także prezentacja różnych systemów warunkowego zwolnienia w prawie porównawczym oraz ich ocena, uwzględniająca współczesne podejście do kary pozbawienia wolności. Pozwala to umiejscowić odpowiednio polski system warunkowego zwolnienia i dokonać oceny trafności rozwiązań nim objętych. W drugim rozdziale poruszono genezę i ewolucję polskiej regulacji w zakresie warunkowego zwolnienia, poczynając od ustawodawstwa państw zaborczych, poprzez wszystkie polskie kodyfikacje karne. Trzeci rozdział poświęcono różnicom pomiędzy probacją a warunkowym zwolnieniem, pomiędzy instytucjami podobnymi do warunkowego zwolnienia a warunkowym zwolnieniem, wreszcie omówiono w nim funkcje tej instytucji we współczesnej polityce karnej i penitencjarnej. Następne trzy rozdziały koncentrują się na obowiązującej polskiej regulacji instytucji warunkowego zwolnienia, ujętej w KK i KKW oraz w KKS, w szczególności na przesłankach tej instytucji, jej treści, a także skutkach zastosowania i podstawach jej odwołania. Zawiera on także ocenę proponowanych obecnie zmian przepisów o warunkowym zwolnieniu¹. Natomiast ostatni rozdział poświęcony został najważniejszym kwestiom proceduralnym, w tym właściwości sądu oraz głównym zasadom postępowania w przedmiocie warunkowego zwolnienia. Ponadto poruszono w nim ważne współcześnie zagadnienie zasady niepogarszania sytuacji skazanego w zakresie warunkowego zwolnienia w przypadku przejścia do wykonania wyroku co do kary pozbawienia wolności. Problem ten ma tym bardziej doniosłe znaczenie, że omawiana instytucja przekroczyła ramy regulacji krajowych i staje się nierzadko przedmiotem unormowań prawa europejskiego, czy szerzej międzynarodowego.

W rozprawie pominięto zagadnienie warunkowego zwolnienia z zakładu poprawczego (art. 86 NielU). Nie wiąże się ono bowiem z karą pozbawienia wolności, lecz ze środkiem poprawczym stosowanym wobec nieletnich. Ma

¹ Chodzi zwłaszcza o projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw z 25.2.2010 r., dostępny na stronie www.ms.gov.pl.

on odmienne cele od wykonania kary pozbawienia wolności, nie mieści się również w zakresie prawa karnego.

Autor niniejszego opracowania poczytuje sobie za szczególnie miły obowiązek podziękować w tym miejscu swojemu Nauczycielowi – Prof. dr hab. *Andrzejowi Markowi*, Kierownikowi Katedry Prawa Karnego i Kryminologii UMK w Toruniu, za Jego nieustającą życzliwość, inspirację oraz pomoc w dotychczasowej pracy naukowej. Podziękowania należą się również wszystkim tym, którzy udzielili mu pomocy na różnych etapach powstawania tej rozprawy, poświęcając swój czas, udostępniając nierzadko cenne materiały, a także dzieląc się uwagami krytycznymi.

Toruń, marzec 2010 r.

Jerzy Lachowski

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

CDA	Crime and Disorder Act
CJA	Criminal Justice Act
DozElektrU	ustawa z 7.9.2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 172, poz. 1068)
EKPCz	Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4.11.1950 r.
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.)
<i>KK z 1932 r.</i>	<i>rozporządzenie Prezydenta RP z 11.7.1932 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 60, poz. 571)</i>
KK z 1969 r.	ustawa z 19.4.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 13, poz. 94 ze zm.)
KKS	ustawa z 10.9.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 111, poz. 765 ze zm.)
KKW	Ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90, poz. 557 ze zm.)
<i>KKW z 1969 r.</i>	<i>ustawa z 19.4.1969 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 13, poz. 94 ze zm.)</i>
<i>KKWP</i>	<i>dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z 23.9.1944 r. – Kodeks karny Wojska Polskiego (Dz.U. z 1944 r. Nr 6, poz. 27)</i>
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm., sprost. Dz.U. z 2001 r. Nr 28, poz. 319)
KPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 9, poz. 59)
MPPOiP	Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 16.12.1966 r.

PNarkU	ustawa z 29.7.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. Nr 179, poz. 1485 ze zm.)
PostNielU	ustawa z 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 ze zm.)
StGB	Niemiecki kodeks karny z 15.5.1871 r.
SWU	ustawa z 16.4.1996 r. o Służbie Więziennej (t.j. Dz.U. z 2002 r., Nr 207, poz. 1761 ze zm.)

2. Organy orzekające

ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
ETS	Europejski Trybunał Sprawiedliwości
MTK	Międzynarodowy Trybunał Karny
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
TK	Trybunał Konstytucyjny

3. Czasopisma

CZPKiNP	Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.	Dziennik Urzędowy
Inf. Praw.	Informacja Prawnicza
KZS	Krakowskie Zeszyty Sądowe
NP	Nowe Prawo
OSA	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNKW	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich – Orzecznictwo Sądów Polskich (1921–1939), Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych (1957–1989), Orzecznictwo Sądów Polskich (od 1990)
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OSPika	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
Pal.	Palestra
PiP	Państwo i Prawo
PPen.	Przegląd Penitencjarny
PPKrym.	Przegląd Penitencjarny i Kryminologiczny
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
PSejm.	Przegląd Sejmowy
PWP	Przegląd Więziennictwa Polskiego

RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SKKiP	Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne
SP	Studia Prawnicze
WPP	Wojskowy Przegląd Prawniczy

4. Inne skróty

art.	artykuł
LSI-R	Level of Service Inventory-Revised
n.	następny
Nr	numer
orz.	orzeczenie
pkt	punkt
red.	redakcja
rozdz.	rozdział
s.	Strona
SFS	silent factor score
t.j.	tekst jednolity
uchw.	uchwała
ust.	ustęp
wyr.	wyrok
z.	zeszyt
zob.	zobacz

Bibliografia

- Abadynsky H. A.*, Probation and parole. Theory and practice, New Jersey 2003
- Anagnostopoulos I. G., Magliveras K. G.*, Criminal law in Greece, London-Athens 2000, s. 204
- Andrejew I.*, Kodeks karny. Krótki komentarz, Warszawa 1988
- Andrejew I.*, Polskie prawo karne w zarysie, Warszawa 1980
- Ashwarth A., Cavadino R., Gibson B., Harding J., Rutherford A.*, Materials on the Criminal Justice Act 1991, Winchester 1992
- Austin J., Coleman D., Peyton J., Johnson K. D.*, Reliability and validity study of the LSI-R risk assessment instrument, Washington 2002
- Bafia J., Buchała K.*, Warunkowe zwolnienie. Wprowadzenie i komentarz do ustawy z dnia 29 maja 1957r., Warszawa 1957
- Balandynowicz A.*, Filozofia probacji – podstawy aksjologiczne systemu sprawiedliwego karania, Prok. i Pr. 2005, Nr 2
- Balandynowicz A.*, Kuratela dla dorosłych – pomoc w przystosowaniu do życia w społeczeństwie, Prok. i Pr. 2007, Nr 9
- Balandynowicz A.*, Probacja. System sprawiedliwego karania, Warszawa 2002
- Balandynowicz A.*, System probacji w Polsce – diagnoza i kierunki zmian w polityce kryminalnej, [w:] *H. Machel, M. Paliwoda, M. Spryszyńska* (red.), Wykonywanie kary pozbawienia wolności w Polsce – w poszukiwaniu skuteczności), Gdańsk 2006
- Barnes H. E.*, The history of punishment, New York-Stratford 1972
- Barry J. V.*, Aleksander Maconochie, [w:] *Pioneers of criminology*, London 1960
- Baumann J., Wber U., Mitsch W.*, Strafrecht. Allgemeiner teil. Lehrbuch, Verlag Ernst und Werner Giesekind-Bielefeld 1995
- Beccaria C.*, On crimes and punishments, Indianapolis 1963
- Bednarzak J.*, Amnestia, Warszawa 1965
- Bieńkowska E.*, [w:] *G. Rejman* (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, Warszawa 1999
- Black M., Smith R. G.*, Electronic monitoring in criminal justice system, Australian Institute of Criminology. Trends and issues in crime and criminal justice, 2003
- Bogdan G.*, [w:] *A. Zoll* (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, t. II, Kraków 2006
- Bogunia L.*, Aktualne regulacje dotyczące zwolnienia skazanych z zakładów karnych i warunków udzielania im pomocy w Polsce, [w:] *L. Bogunia* (red.), Nowa kodyfikacja prawa karnego, t. V, Wrocław 2000
- Bogunia L.*, Obowiązki nakładane na sprawcę istotnym czynnikiem probacji, [w:] *L. Bogunia* (red.), Nowa kodyfikacja karna, t. VII, Wrocław 2001

- Bogunia L.*, Wykonanie środków związanych z probacją w ujęciu nowego kodeksu karnego, [w:] *L. Bogunia* (red.), *Probacja w systemie prawa karnego wykonawczego*, Warszawa 1998
- Bonczar T., Glaze L. E.*, *Correctional Populations in the United States*, Bureau of Justice Statistics, US Department of Justice, Washington DC, <http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/pub/pdf/cpus98.pdf>
- Borowski W. M.*, *Zasady prawa karnego. Część ogólna*, t. I, Warszawa 1922
- Borrie G. J.*, The prisoner's status in parole decision-making, [w:] *Parole. Its implications for the criminal justice and penal systems. Papers presented to the Cropwood-Round Table Conference*, December 1973, Cambridge 1974
- Bottomley A. K.*, Dilemmas of Parole in a Penal Crisis, *The Howard Journal* 1984, Nr 1, vol. 23
- Bottomley A. K.*, Parole in transition: a comparative study of origins, developments and prospects for the 1990, [w:] *M. Tonry, N. Morris* (red.), *Crime and justice. A review of research*, Vol. 12, Chicago-London 1990
- Buchała K.*, *Dyrektywy sądowego wymiaru kary*, Warszawa 1964
- Buchała K.*, Głosa do uchwały SN z 28.10.1983, VI KZP 40/83, *PiP* 1985, z. 7-8
- Buchała K.* (red.), *Komentarz do Kodeksu karnego. Część ogólna*, Warszawa 1993
- Buchała K.*, Niektóre problemy przedterminowego warunkowego zwolnienia (W związku z ostatnią nowelizacją kodeksu karnego), *PiP* 1988, z. 12
- Buchała K.*, *Prawo karne materialne*, Warszawa 1980
- Buchała K., Wolter W.*, Wykład prawa karnego na podstawie kodeksu karnego z 1969 r. Część I. Część ogólna. Zeszyt 2. *Nauka o karze*, Kraków 1972
- Budyn-Kulik M.*, [w:] *M. Mozgawa* (red.), *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Kraków 2006
- Bulenda T., Musiśkowski R.*, Dozór kuratora sądowego przy warunkowym zwolnieniu, [w:] *Wykonywanie środków probacji i readaptacji skazanych w Polsce*, Warszawa 2008
- Bulenda T., Musiśkowski R.*, Wykonywanie dozoru orzeczonego na wniosek skazanego – readaptacja społeczna na podstawie art. 167 KKW, [w:] *Wykonywanie środków probacji i readaptacji skazanych w Polsce*, Warszawa 2008
- Burke P. B.*, *Abolishing parole: why the emperor has no clothes*, Lexington 1995
- Cavender G.*, *Parole. A critical analysis*, Port-Washington-London 1982
- Celiński W.*, O nowym uregulowaniu instytucji warunkowego zwolnienia, *NP* 1957, Nr 12
- Celiński W.*, Wokół problemu warunkowego zwolnienia, *NP* 1959, Nr 11
- Chrzczonowicz P.*, [w:] *A. Adamski, J. Bojarski, P. Chrzczonowicz, M. Filar, P. Girdwoyń*, *Prawo karne i wymiar sprawiedliwości państw Unii Europejskiej*, Toruń 2007
- Cieślak M.*, *Polska procedura karna*, Warszawa 1984
- Cieślak M., Doda Z.*, Kierunki orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie postępowania karnego (lata 1980–1983), *Pal.* 1984, Nr 10

- Comtor N. C.*, Crime, criminals and criminal justice, New York 1932
- Czułowski J.*, Niektóre uwagi na tle stosowania ustawy o warunkowym zwolnieniu, WPP 1961, Nr 4
- Czułowski J.*, Z problematyki warunkowego zwolnienia w świetle wojskowego prawa karnego polski międzywojennej, WPP 1963, Nr 1
- Ćwiąkowski Z.*, [w:] *A. Zoll* (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, t. I, Komentarz do art. 1–116, Kraków 2004
- Ćwiąkowski Z., Zoll A.*, Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego z zakresu prawa karnego materialnego za I półrocze 1986 r., NP 1987, Nr 6
- Ćwiąkowski Z., Zoll A.*, Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego z zakresu prawa karnego materialnego za II półrocze 1987 r., NP 1988, Nr 10–12
- Daszkiewicz K.*, Dozór fakultatywny i obligatoryjny, Prok. i Pr. 2002, Nr 10
- Daszkiewicz W.*, Proces karny. Część ogólna, Poznań 1996
- Dawson R. O.*, The decision to grant or deny parole: a study of parole criteria in law and practise, Washington University Law Quarterly 1966, Nr 3
- Dąbrowska-Kardas M., Kardas P.*, Odpowiedzialność karna za spowodowanie wypadku komunikacyjnego w świetle regulacji nowego kodeksu karnego z 1997 r., cz. II, Pal. 1999, Nr 3–4
- Dodgson K., Goodwin Ph., Howard Ph., Siân Llewellyn-Thomas, Mortimer E., Russell N., Weiner M.*, Electronic monitoring of released prisoners: an evaluation of the Home Detention Curfew scheme, Home Office Research, Development and Statistics Directorate, London 2001
- Dreher E., Tröndle H.*, Straftgesetzbuch und Nebengesetze, München 1988
- Dressler D.*, Practise and theory of probation and parole, New York–London 1969
- Dudek D.*, Glosa do wyroku SN TK z 10.7.2000 r., SK 21/99, PSejm. 2001, Nr 6
- Easton S., Piper Ch.*, Sentencing and punishment. The quest for justice, Oxford 2008
- Filar M.*, [w:] *A. Adamski, J. Bojarski, P. Chrzczonowicz, M. Filar, P. Girdwoyń*, Prawo karne i wymiar sprawiedliwości państw Unii Europejskiej. Wybrane zagadnienia, Toruń 2006
- Gajdus D.*, [w:] *A. Marek* (red.), Prawo karne. Zagadnienia teorii i praktyki, Warszawa 1986
- Gardocka T.*, Glosa do uchwały SN z 24.10.1985 r., VI KZP 34/85, OSP 1986, Nr 7–8
- Gardocki L.*, Prawo karne, Warszawa 2006
- Girdwoyń P.*, [w:] *A. Adamski, J. Bojarski, P. Chrzczonowicz, M. Filar, P. Girdwoyń*, Prawo karne i wymiar sprawiedliwości państw Unii Europejskiej. Wybrane zagadnienia, Toruń 2007
- Gostyński Z.*, Glosa do postanowienia SN z 17.10.1995 r., III KRN 96/95, Prok. i Pr. 1996, Nr 6
- Gostyński Z.*, [w:] Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. I, Warszawa 1998
- Gostyński Z.*, Obowiązek naprawienia szkody w nowym ustawodawstwie karnym, Kraków 1999